
Notiser

MEDISINSK NYTT

SARS i svette og urin

SARS (severe acute respiratory syndrome) forårsakes av et coronavirus. Vev fra fire pasienter som er døde av sykdommen, viser at virusrester finnes i en rekke ulike vev (J Pathol 2004; 203: 622 – 37).

Patologene fant virus i lunger, tarmer og hjerne, og også i spytt- og svettekjertler og i nyrene. Det var ikke spor av viruset i hjerte, beinmarg, lymfeknuter eller muskelvev.

Resultatene vi ser at SARS kan forårsake infeksjoner i organer utenfor luftveiene. Videre gir studien holdepunkter for at overføring av smitte kan skje via spytt, svette eller urin.

En god død

Leger og annet helsepersonell som arbeider med alvorlig syke og døende pasienter, trenger opplysninger om hva disse oppfatter som en god og verdig død.

23 pasienter med kreft- eller hjertesykdom i siste stadium deltok i en intervjuundersøkelse med detaljerte og åpne spørsmål (Arch Intern Med 2004; 164: 977 – 81). Alle deltakerne var menn. De forklarte hvordan de så for seg de siste timene sine, hvem de ønsket å ha rundt seg og hva de ville unngå. Svarene ble tatt opp på bånd og analysert etter standardiserte metoder.

Resultatene viste at ønsker omkring døden er svært individuelle. Det var helt ulike forklaringer på hvorfor mange ønsket å dø mens de sov, og hvorfor langvarig lidelse var et ondt. Det var heller ingen konsistens i hvorvidt pasientene ønsket å være omgitt av venner eller slektninger den siste tiden. Forfatterne mener derfor at det er særlig viktig å spørre hver enkelt pasient om hva som er av betydning for ham eller henne.

Fødsler forandrer fettsammensetningen i blod

Det er vanskelig å utføre studier omkring paritet og risiko for hjerte- og karsykdom fordi det ikke lar seg gjøre å kontrollere godt nok for andre faktorer. Derfor er det nyttig å se på hvordan fødsler påvirker blodlipidene direkte.

En prospektiv studie av nesten 2 000 amerikanske kvinner viser at fødsel reduserer nivået av HDL -kolesterol i blodet (Am J Epidemiol 2004; 159: 1028 – 39).

En fødsel førte til en nedgang i konsentrasjonen på 3 – 4 mg/100 ml, og endringen bestod i inntil ti år. Senere fødsler så ikke ut til å ha samme innflytelse på blodlipidene. Resultatene var justert for andre forhold som vi vet påvirker nivået av HDL-kolesterol.

Mener diabetes kan gi Alzheimers sykdom

Diabetikere har 65 % større risiko for å utvikle Alzheimers sykdom enn personer uten diabetes, viser en ny amerikansk kohortstudie (Arch Neurol 2004; 61: 661 – 6). 824 katolske nonner, munk og prester ble fulgt over 5,5 år i snitt. I løpet av studieperioden utviklet 151 personer Alzheimers sykdom. De 127 som hadde diabetes, hadde 65 % større risiko for å utvikle Alzheimers sykdom enn dem som ikke hadde diabetes. De med diabetes hadde også 44 % større risiko for reduserte kognitive funksjoner.

– Dette er en godt gjennomført studie og resultatene stemmer med andre studier. Det er tidligere vist at risikofaktorer for hjerte- og karsykdommer også gir økt risiko for Alzheimers sykdom og vaskulær demens. Dette bekrefter nyere teorier om at det er sammenheng mellom de to demenssykdommene, sier professor Dag Årslund ved Alderspsykiatrisk seksjon, Psykiatrisk Klinik, Sentralsjukehuset i Rogaland.

– I hvilken grad resultatene skyldes indirekte effekt via økt risiko for slag, som det ble kontrollert for, eller hjerteinfarkter uten kliniske symptomer, en direkte effekt knyttet til genetiske forhold eller en insulineffekt, vites ikke. Svakheter ved studien er at MR av hjernen ikke er tatt hos alle, og at diagnosen diabetes var basert på egen rapportering og legemiddelregistrering, sier Årslund.

Vitamin C ved arvelig nevropati

Charcot-Marie-Tooths sykdom er den vanligste hereditære perifere nevropati. Tilstanden er karakterisert ved progredierende svekkelse og atrofi av distale muskler i beina. Det er vist sammenheng mellom overekspresjon av genet PMP22 og utvikling av sykdommen. Ingen terapeutisk behandling er tilgjengelig.

I en studie fra Frankrike ble mus med ekspresjonsfremmende mutasjoner i genet PMP22 og klinisk perifer nevropati behandlet med vitamin C eller placebo (Nat Med 2004; 10: 396 – 401). Vitamin C er tidligere vist å hemme ekspresjonen av genet PMP22.

Ved forskjellige motoriske tester skåret de vitamin C-behandlede musene signifikant bedre enn musene i placebogruppen gjennom livslang oppfølging. Musene i behandlingsgruppen hadde også signifikant økt livslengde i forhold til musene i placebogruppen og levde like lenge som ikke-transgene mus.

Vitamin C-dosene som ble brukt i denne studien, er innenfor aksepterte konsentrasjoner for behandling hos menneske. Hvorvidt behandling vil ha effekt hos personer med Charcot-Marie-Tooths sykdom, kan derfor sannsynligvis klarlegges gjennom kliniske studier.

Statiner reduserer postoperativ mortalitet

Pasienter som får lipidsenkende midler, særlig statiner, har lavere mortalitet etter ikke-kardiale operasjoner enn pasienter som ikke får midlene eller som først får dem tre dager etter operasjonen (JAMA 2004; 291: 2092 – 9).

Forskerne undersøkte opplysninger fra ca. 780 000 pasienter som ble operert i 2000 eller 2001 ved 329 sykehus i USA. Pasienter som fikk utført en større ikke-kardial operasjon, og som overlevde minst til den tredje postoperative dag, ble inkludert i studien.

10 % av pasientene brukte lipidsenkende behandling på første eller andre innleggelsesdag. Blant disse var mortaliteten under innleggelsen 2,1 %, som var signifikant lavere enn mortaliteten blant dem som ikke fikk lipidsenkende behandling eller som først ble behandlet fra den tredje postoperative dag (3,1 %).

Siden studien var observasjonell, kan man ikke slutte noe om årsak-virkning-forhold.

Screening for diabetes ved hypertensjon

Screening for type 2-diabetes blant personer med hypertensjon er mer effektiv enn universell screening, uansett aldersgruppe (Ann Intern Med 2004; 140: 689 – 99).

Det finnes ingen randomiserte kontrollerte undersøkelser om diabetesscreening. Derfor brukte forskerne en såkalt Markov-modell, som viser det teoretiske sykdomsforløpet. Endepunktet var omkostninger for hvert oppnådd kvalitetsjustert leveår, som er et mål på livskvalitet.

Særlig blant personer i aldersgruppen 55 – 75 år er screeningen effektiv. Et kvalitetsjustert leveår koster ca. 34 000 USD når man screener 55-årige hypertensive pasienter. Hvis både normo- og hypertensive 55-årige personer screenes, er kostnadene for hvert kvalitetsjustert leveår 361 000 USD.

Hysterektomi bedre enn medikamenter

Premenopausale kvinner som ikke har tilstrekkelig effekt av gestagenbehandling mot vaginalblødning, kan med fordel velge hysterektomi fremfor utvidet medisinsk behandling. Det viser den første randomiserte sammenlikning mellom hysterektomi og peroral medisinsk behandling (JAMA 2004; 291: 1447 – 55).

63 premenopausale kvinner ble randomisert til hysterektomi eller en utvidet medisinsk behandling. Kvinnene hadde hatt vaginalblødning i fire år (median), og alle hadde fått behandling uten effekt med syklisk medroksyprogesteronacetat.

Seks måneder etter intervensjonen hadde pasientene i hysterektomigruppen signifikant høyere Mental Component Summary-skårer enn de som hadde fått medisinsk behandling (8 versus 2). De opererte kvinnene hadde også signifikant bedre skårer for bl.a. fysisk sunnhet og søvnmonster.

Publisert: 1. juli 2004. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 23. februar 2026.